

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 145

van **KAROLIEN GROSEMANS**

datum: 20 december 2024

aan **MATTHIAS DIEPENDAELE**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Interuniversitaire samenwerking - Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF's)

Onlangs maakte de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) bekend dat Vlaamse universiteiten de komende vier jaar zullen samenwerken aan negen nieuwe interuniversitaire onderzoeksprojecten en met iBOF-financiering meer dan 25 miljoen daarvoor samenleggen. Met de Bijzondere Onderzoeksfondsen steunt de Vlaamse Regering universiteiten om een autonoom beleid rond wetenschappelijk onderzoek te voeren. Sinds 2019 kunnen Vlaamse universiteiten een deel van hun BOF's samenleggen voor interuniversitair onderzoek.

1. Kan de minister een overzicht bezorgen van het totaal aan overheidsbijdragen dat naar Bijzondere Onderzoeksfondsen is gegaan sinds 2019? Graag een opdeling:
 - a) per academiejaar;
 - b) per universiteit;
 - c) per type overheidsbijdrage.
2. Hoeveel bedraagt het totaal aan iBOF dat werd aangewend voor interuniversitair onderzoek sinds 2019? Graag ook uitgedrukt als een percentage van het totale BOF. Graag een opdeling:
 - a) per academiejaar;
 - b) per universiteit.
3. Hoeveel interuniversitaire onderzoeken zijn sinds de oprichting van iBOF geïnitieerd? Graag een stand van zaken m.b.t. de tijdlijn van elk onderzoek.
4. Kan de minister toelichten waarom het aandeel van de overheidsbijdragen voor de verschillende typen (basistoelage, financiering van tenure track-mandaten en Methusalem-financiering) zo sterk van elkaar verschilt? De VLIR vermeldt, respectievelijk, 'meer dan 85%', 'ongeveer 5%' en 'ongeveer 9%'. Acht de minister het opportuun om die verhoudingen te herevalueren?
5. Hoe evalueert de minister de academische impact van de overheidsbijdragen aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen?
6. Welke bijkomende beleidsmaatregelen plant de minister om interuniversitaire samenwerking te stimuleren en te ondersteunen?

**Vlaams
Parlement**

MATTHIAS DIEPENDAELE

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 145 van 20 december 2024

van **KAROLIEN GROSEMANS**

1. In bijlage 1 (eerste tabblad) geef ik de Vlaamse Volksvertegenwoordiger(s) een tabel met alle BOF-middelen sinds 2019 opgesplitst per jaar, universiteit en type overheidsbijdrage. Voor 2025 gaat het om de huidige cijfers zoals opgenomen in de begrotingsopmaak. Deze bedragen zullen nog wijzigen tijdens de begrotingsaanpassing wanneer de indexering aangepast wordt. Ik geef hierbij ook mee dat er gewerkt wordt per kalenderjaar en niet volgens een academiejaar.
2. In bijlage 1 (tweede en derde tabblad) geef ik de Vlaamse Volksvertegenwoordiger(s) een tabel met alle iBOF-middelen sinds 2019 opgesplitst per universiteit en oproep. Deze cijfers zijn bijkomend ook uitgedrukt als percentage van de BOF-overheidsbijdragen.

Er is een verschil tussen globale middelen van het BOF, overheidsbijdragen aan het BOF en de middelen van het BOF. De definiëring van deze termen wordt vastgelegd in het BOF-besluit art. 1 en is belangrijk om te weten op welke basis sommige percentages dienen genomen te worden.

Onder de "middelen van het BOF" verstaan wij (art. 1, 13°) de middelen onder BOF-algemeen (basistoelage) aangevuld met de minimale eigen bijdrage (zie BOF-besluit art. 19). De Tenure Track-middelen en de Methusalem-middelen vallen hier niet onder. De "globale middelen van het Bijzondere Onderzoeksfonds" (art. 1, 9°) omvatten de middelen onder BOF-algemeen, de Tenure Track-middelen en de Methusalem-middelen aangevuld met de eigen bijdrage.

De overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfonds bedragen dan weer de middelen onder BOF-algemeen, de Tenure Track-middelen en de Methusalem-middelen en dit zonder de eigen bijdragen.

Sinds 3 maart 2024 dient er minstens 5% van de middelen van het BOF van de twee jaren vóór het jaar waarin de oproep is gelanceerd, besteed te worden in deze oproep. Binnen dit gezamenlijk bedrag dient iedere universiteit ook minstens een bedrag a rato van haar deel in de verdeelsleutel van de jaren in kwestie te besteden.

Hierbij dient ook nog vermeld te worden dat het verplicht te besteden bedrag per universiteit, wordt berekend over twee opeenvolgende oproepen heen.

Vóór 3 maart 2024 werd er gekeken naar een absoluut bedrag met name gezamenlijk 20 miljoen (jaarlijks geïndexeerd) per 2 jaar en was er eveneens de verplichting tot een bepaald deel per universiteit o.b.v. de verdeelsleutel.

Er is in 2024 gekozen om over te stappen van een absoluut bedrag naar een percentage van de totale BOF-middelen om iBOF mee te laten groeien bij een eventuele verhoging van de BOF-middelen.

De in deze parlementaire vraag gevraagde berekeningen komen dus niet overeen met de in het besluit gevraagde minimumvereisten. De berekening uitgevoerd n.a.v. de controle wordt eveneens meegegeven in ditzelfde tabblad.

Ik geef hierbij ook mee dat de regelgeving voorziet dat er minstens tweejaarlijks een iBOF-oproep plaatsvindt. Bij de eerste oproep omvatte dit een periode van 3 begrotingsjaren waardoor het bedrag ook werd aangepast.

3. Sinds de opstart van iBOF zijn er 35 interuniversitaire onderzoeken geïnitieerd. 13 hiervan zijn net tot een einde gekomen eind 2024, de andere lopen momenteel allemaal.

In bijlage 1 (tabblad 4) geef ik al deze projecten mee met hun start- en einddatum. Ik wijs er ook graag op dat al deze informatie over deze projecten en nog veel meer publiek te raadplegen is in het FRIS-onderzoeksportaal van het departement WEWIS (zie <https://www.researchportal.be>).

4. De drie verschillende types overheidsbijdragen (basistoelage, financiering van tenure track-mandaten en Methusalem-financiering) dienen elk een eigen specifieke doelstelling. Dit maakt ook dat deze erg verschillen in hun omvang.
 - De basistoelage is gericht op de bevordering van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Deze middelen geven de universiteiten de mogelijkheid om een eigen onderzoeksbeleid m.b.t. fundamenteel onderzoek uit te bouwen. Deze middelen kunnen met een grote autonomie besteed worden ter bevordering van fundamenteel onderzoek. De middelen voor iBOF-projecten vallen hier eveneens onder.
 - Het tweede type BOF-middelen met name de tenure track-financiering dient om universiteiten de mogelijkheid te geven om postdoc onderzoekers tot een tenure track-stelsel toe te laten dat na een periode van 5 jaar, mits een positieve evaluatie, toegang geeft tot het reguliere ZAP-kader.
 - De Methusalem-subsidie biedt de universiteiten de mogelijkheid om langetermijnfinanciering (per 7 jaar) te verschaffen aan een zeer beperkt aantal uitmuntende leden van het ZAP.

In 2023 vond de vijfjaarlijkse evaluatie van het BOF plaats. Alle verschillende types werden hierin meegenomen. Er werd in deze evaluatie geen opmerking gemaakt over de verhouding van deze verschillende types overheidsbijdragen.

De verhouding tussen deze instrumenten is over lange termijn beperkt gewijzigd. Dit is voornamelijk het gevolg van effectieve verhogingen (dus buiten de index) van de basistoelage over de jaren heen.

Er kan ook steeds vanuit de basistoelage overgedragen worden naar de andere twee types. Omgekeerd is dit evenwel niet mogelijk.

5. Wat betreft de academische impact van de overheidsbijdragen aan de Bijzondere Onderzoekfondsen verwijs ik enerzijds graag naar de laatste evaluatie van BOF en anderzijds kan ik ook nog meer recente resultaten uit FRIS meegeven.

In de evaluatie zijn er FRIS-data van de periode 2019-2022 meegegeven van de verschillende projecten, mandaten of andere beleidsinitiatieven. Daarnaast heeft ECOOM een bibliometrische analyse uitgevoerd o.b.v. de FRIS-data en Web of Science publicaties.

We geven hieronder kort een stuk uit het evaluatierapport mee dat betrekking heeft op de academische impact van het BOF:

De uitkomsten van deze analyses moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, want onderzoeksoutput kan vaak niet gekoppeld worden aan een enkel project (noch aan BOF noch aan andere), de duur van projecten en het verschijnen van publicaties lopen niet synchroon, onderzoekers vermengen vaak financieringsstromen in projecten en veel publicaties zijn geschreven door een combinatie van onderzoekers die geassocieerd worden met BOF-projecten en onderzoekers die niet geassocieerd worden met BOF-projecten. Toch geven beide analyses een indicatie van de impact.

De analyses door ECOOM laten zien dat:

- *Onderzoekers, geassocieerd met BOF-projecten, gemiddeld meer publiceren dan onderzoekers die niet worden geassocieerd met BOF-projecten en dit voor alle disciplines: wetenschappen, sociale en humane wetenschappen.*
- *De citatie-impact van BOF-gerelateerde publicaties iets hoger ligt dan van niet-BOF gerelateerde publicaties: het gaat procentueel vooral om meer 'highly cited papers' en minder 'poorly cited papers'.*
- *Stabiliteit in de indicatoren over de tijd, terwijl in beide groepen de publicatie-output is gestegen. Dit onderlijnt de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten.*

Daarnaast werd in de evaluatie ook duidelijk meegegeven dat de BOF-financiering een hefboomwerking heeft op verschillende vlakken met name wat betreft het behalen van andere externe fondsenwerving, het verder uitbouwen van het onderzoeksinstrumentarium en participatie in prestigieuze oproepen, voor onderzoeksinfrastructuur, voor de financiering van onderzoeksmandaten en aantrekken van jonge doctorandi, voor het starten of uitbouwen van een onderzoeksgroep en tot slot voor het opleiden van jonge onderzoekers die later mogelijks doorstromen naar academische posities in andere universiteiten, naar internationale topinstituten, beleid of industrie.

In de bijlage (tabblad 5) zijn er recentere cijfers terug te vinden over het aantal projecten dat gefinancierd werd met BOF-middelen en dit met hieraan verbonden publicaties, octrooien, infrastructuren en datasets. Ook hier moet men dit met de nodige voorzichtigheid hanteren omwille van bv. de moeilijkheid die bestaat om output te koppelen aan projecten, het verschillend tijdspad van projecten en publicaties, het gebruik van verschillende financieringsstromen in projecten en de wisselende samenwerking van onderzoekers in projecten en publicaties.

6. iBOF is een specifiek instrument om de interuniversitaire samenwerking te stimuleren maar dit is zeker niet de enige stimulan. Ook andere instrumenten binnen het landschap stimuleren de samenwerking tussen onderzoekers binnen Vlaanderen maar ook erbuiten.

Zo zijn er verschillende parameters binnen de BOF-verdeelsleutel die samenwerking (onrechtstreeks) stimuleren. Zo worden publicaties (voor paramater B1 en B2 en internationale samenwerkingsparameter C3) die het resultaat zijn van samenwerking van verschillende Vlaamse universiteiten aan iedere universiteit ten volle meegeteld. Maar ook buiten BOF wordt samenwerking bevorderd. Zo heeft men bij FWO de kans om budgettair grotere projecten (bij fundamentele onderzoeksprojecten en projecten strategische basisonderzoek) aan te vragen met meer partners gezien het maximale budget voor personeels- en werkingsmiddelen steeds per partner is.

Naast de onderzoekers worden de instellingen zelf ook gestimuleerd om samen te werken. Zo is er binnen de subsidie voor de omkadering van jonge onderzoekers (OJO) de verplichting dat iedere instelling 35% van zijn subsidie spendeert aan initiatieven die men gezamenlijk met minstens 2 andere instellingen opzet.

Zoals deze voorbeelden duidelijk maken gaat het niet over één specifiek instrument maar zijn er verschillende instrumenten die de samenwerking op de één of andere manier bevorderen.

Het bevorderen van de interuniversitaire samenwerking blijft een belangrijke reflex bij het ontwikkelen van nieuw beleid en het bijsturen van bestaand beleid. Ik bekijk dit graag op systeemniveau.

BIJLAGE

[BOF en iBOF](#)